

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH.
NACZELNE DOWÓDZTWO W.P.
(SZTAB GENERALNY)

8476 Jz
Poczta polowa 53, dn. 4. Lutego 1922 r.

Oddział II Informacyjny

TAJNE

Nr. 3860 /II. Inf./II.C.

DO

NODZA NACZELNEGO /ADJ.GENERALNA/.

w B e l w e d e r z e.

Z rozkazu Szefa Sztabu Generalnego przedkładam do wiadomości odpis raportu Attache wojskowego w Finlandji Nr. 3093.

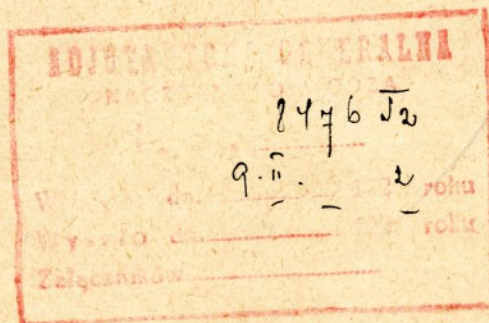
1 załącznik.

O t r z y m u j e :

Szef Oddziału II. Szt. Gen.

Wódz Naczelny /Adj.Generalna/
Minister Spraw Wojskowych.

Ppułkownik p.d.Szt.Gen.

Poselstwo Polskie
w Helsingforsie
Attaché Wojskowy.
No. 2093.

Helsingfors dnia 22 stycznia 1922 r.

M.S. Wojsk Sztabu Gen. Oddz. II. 6. egz.
Attaché Wojskowy P.P. Ryga 1 "
Attaché Wojskowy P.P. Rewel 1 "

8476

Do

TAJNE.

M.S. WOJSK. SZTABU GEN. ODDZ. II.

W W A R S Z A W I E.

W załączeniu przesyłam raporty p.t. Sytuacja polityczna w Finlandji za czas od 8 stycznia do 21 stycznia b.r.; opis tranzytu morskiego do Rosji Sow. przez Piotrogród, Narwę i Jamburg za czas od 20. XII. 21. r. do 15. I. 22 r.; handel fiński sow. za czas od 1. I. - do 21. I. 22 r.; komunisti fińscy a sprawa Karelska i sytuacja wojskowa w Karelii wschodniej i na pograniczu Fińsko-Rosyjskim do dnia 18 stycznia 1922 r.

Attache Wojskowy

Lemanski
ptm.

Sytuacja polityczna Finlandji

za czas od 7 do 22 stycznia 1922.

Na ostatnie noty bolszewickie, wzmiankowane w ostatnim raporcie, minister spr. zagr., na zasadzie uchwały rady ministrów pod przewodnictwem Prezydenta, dopowiedział dn. 12/I, odrzucając wszystkie żądania naruszające suwerenność Finlandji. Rząd fiński zastrzega sobie zupełną swobodę działania w sprawie emigrantów rosyjskich, powtarza kategorycznie swoje poprzednie oświadczenia o jak najściślejszem przestrzeganiu lojalności sąsiedzkiej i neutralności wobec powstania i odrzuca stanowczo żądanie zadośćuczynienia za poczynione szkody i utworzenia kontrolującej komisji mieszanej. W ślad za powyższą notą, rząd finlandzki wysłał notę protestującą przeciwko naruszeniu granicy fińskiej dn. 6/I. i zbrojnemu zajęciu wsi Megri z żądaniem odszkodowania, oraz notę protestującą przeciwko naruszeniu traktatu dorpackiego przez wyrzucenie z Petersburga komisji reewakuacyjnej finlandzkiej, uniemożliwienie powrotu uchodźcom fińskim i masowym aresztom obywateli finlandzkich. Niezważając i nie reagując na wielokrotne oświadczenia fińskie i noty, oraz rozmowy p. Holstiego z p. Czernychem, Cziczerin wysłał dn. 14/I. notę, datowaną z 12/I. a otrzymaną przez rząd fiński ~~ix/ii~~ 16/I., pełną arogoganicznych i bezczelnych zwrotów, pod adresem rządu fińskiego. Nota ta powtarza obszernie i uzupełnia wszystkie dotychczasowe oskarżenia Finlandji o czynne popieranie powstania, o aspiracje wielkofińskie i imperjalistyczne, o sojusz z monarchistycznymi i kontrrewolucyjnymi knowaniami przeciwko Rosji sowieckiej i wylicza cały szereg żądań, niezgodnych z suwerennością Finlandji, mających na celu spazaliżowanie akcji karelskiej, zadośćuczynienie Rosji i ukrócenie działalności emigrantów rosyjskich. Nota kończy się kategoryczną zapowiedzią, że żadne próby Finlandji zwracania się o pomoc do innych mniejszych, lub większych państw nie ułatwią sprawy, a przeciwnie powiększą jej winę. Tylko uległości wobec Rosji, może ona być zmazana. Równocześnie zaczęły się ponowne manewry, tak pod Ołońcem, jak i na Przesmyku Karelskim, połączone z ostrym strzelaniem, z udziałem Kronsztadtu. Pomimo to rząd odrzucił propozycję gen. Erickla mobilizacji kilku roczników, jako przedwczesną i zadowolił się zasileniem wojsk nadgranicznych dwiema kompanjami i pogotowiem Skydskåru w pogranicznych rejonach. Rząd zdecydowanym jest ~~ix/ii~~ wobec pro-

*noty i raporty
z 1922
z 12/1
z 14/1
z 16/1
z 18/1
z 20/1
z 22/1*

*Problemy
caru
z 1917
z 1918
z 1919
z 1920
z 1921
z 1922*

wokacji bolszewickich grać rolę niewinnie prześladowanych baranków i ^{nie ma} żadnych poważniejszych środków ostrożności, chcąc w ten sposób wzbudzić powszechne współczucie i sprowokować interwencję świata.

Dotychczas rząd nie mógł się zdobyć na zmianę swojej polityki inercji i "splendid isolation". Zbyt wielkie jeszcze są wpływy niemieckie, przemawiające za koniecznością pozyskania przez Finlandję życzliwości przyszłego sojuszu rosyjsko-niemieckiego i starający się przekonać Finlandję, że jeżeli już koniecznie potrzebuje innych sojuszników, to lepiej postarać się o utworzenie związku skandynawskiego, niż dać się wciągnąć do rydwanu awanturniczej polityki polskiej, która i tak wcześniej czy później musi ponieść fiasco, gdy Warszawa nareszcie zostanie zmuszoną do porzucenia okupowanych kresów i anomalnych "kurytarzy", zwłaszcza, gdy wszechświatowe żydostwo dokona na niej zapowiedzianej oddawna zemsty za prześladowanie żydów. Propaganda ta posuwa się już jednak do posądzania Polski o prześladowanie protestantów i porusza w ten sposób czulą strunę finów. Tam gdzie nie sięgają bezpośrednie wpływy niemieckie, działa się za pośrednictwem rosjan, którzy tutaj, podzieleni co prawda na monarchistów, kadetów i sawinkowowców, mają jednak znaczne wpływy w niektórych sferach. Organ kadecko-reakcyjny "Nowaja Russkaja Żizń", ma charakter wybitnie antypolski, ogłaszając w sprawie wileńskiej wiadomości tendencyjne i wrogie (n.p. w spr. głosowania Naczelnika Państwa) i oświadczając w jednym z ostatnich artykułów wstępnych, że Finlandja liczyć może tylko na pomoc Estonji, Łotwy i Rumunji, podczas, gdy "Polska i Litwa" są zupełnie zdecydowane zachować najzupełniejszą neutralność. Asumpt do takiego twierdzenia gazeta bierze z ostatniej decyzji Ligi Narodów w sprawie Karelji. To też antyniemiecko usposobiony, lecz pozostający pod rosyjskimi wpływami gen. Enckel w dalszym ciągu odradza Prezydentowi wiązania się z Polską, co by mogło mieć fatalne następstwa dla Finlandji w przyszłości.

Decyzja Ligi Narodów, dająca odpowiedź wymijającą pod pretekstem braku bezpośredniej ingerencji na Rosję, i radząca użyć pośrednictwa Polski lub Litwy, zrobiła tu przygnębiające wrażenie i znowu wskazała na konieczność szukania skuteczniejszej opieki. Rząd starał się uzyskać taką ^{to opisy} od Anglji, prosząc chociażby o przysłanie statku dla demonstracji i dyplomatyczną pomoc; zabiegi te nie mogły jednak uspokoić opinii, świadomej, że Anglji zanadto zależy na utrzymaniu dzisiejszego niezdecydowanego stanu rzeczy na Bałtyku. Parcie znacznej części opinii na rząd w kierunku konieczności zbliżenia z Polską, podzia-

Ważne
↓

lalo jak się zdaje mocno i na p. Holstiego, tembardziej, że w obawie o zachowanie swego portfela przeczuwa może dezercję znacznej części swoich zwolenników ku aktywistom i będącej z nimi w kontakcie coraz większym, prawicy. *Przecież Holstiego jest coraz słabsza* Przecież nawet gen. Kiwekes poróżnił się obecnie zupełnie z Prezydentem, *obecnie* któremu tak szczerze był oddany i w razie dalszego trwania poniżającej godność kraju polityki obecnej, nie widzi innego wyjścia poza przywróceniem rządów Mannerheima. Min. Gyllenbög, też jedna z dotychczasowych podpór rządu, ogłosił dłuższy wywiad w dziennikach, podkreślający, że z Moskwy powrócił dobrowolnie i że za nic nie chce tam więcej w podobnych warunkach pełnić niezgodne z honorem funkcje przedstawiciela Finlandji. Tylko nieotrzymanie jeszcze dymisji, nie pozwoliło mu na ostrzejsze zaatakowanie rządu. Tak on, jak i attaché wojsk. pułk. Wesander ogłaszają okropności o obchodzeniu się bolszewików z finlandzkim przedstawicielstwem. Te wystąpienia Gyllenbögl'a wywołały ostrą replikę rządu i niezwłoczne udzielenie mu dymisji. Niewiadomo jeszcze kto ostatecznie będzie jego następcą. Socjaliści przy tej sposobności wypowiedzieli się za złagodzeniem konfliktu przez odwołanie i Czernycha ze strony sowie- tów i powierzenie zadania pogodzenia stron nowym, niezaangażowanym obecnym tonem rozmów, dyplomatom.

Inercja rządu i odwleczenie decyzji w sprawie konwencji znalazły silnego poplecznika znacznej części opinji, ładzającej się, że niezawarcie konwencji z Polską nie przeszkodzi nam przyjść jednak z pomocą Finlandji w razie niebezpieczeństwa. *to* Naiwne to mniemanie *to* ma swoje źródło w rozpowszechnionej tutaj, zwłaszcza w kołach aktywistycznych i prawicowych, legendzie, że nam na wojnie z Rosją, zależy i że czekamy tylko dogodnej chwili. Legenda ta w tych sferach nas popularyzuje, natomiast wzbudza ku nam niechęć lewicy. W celu położenia kresu podobnym nastrojom i zmuszenia rządu do ostatecznego wypowiedzenia się, Poseł Sokolnicki dn. 18 b. m. przy okazji zawiadomienia p. Holsti o niebraniu udziału przez nas w kolektywnej d'émarche państw bałtyckich w Moskwie w sprawie dotrzymania zobowiązań traktatowych przez Rosję, wobec braku jakiegokolwiek umowy, lub chociażby zaproszenia, oświadczył, że rząd fiński nie powinien się ludzi by nie reagowanie na polską gotowość sojuszniczą i brak jakichkolwiek konkretnych próśb, lub propozycji mogły pomimo wszystko pozwolić Polsce na interwencję. *omniawcy Holstiemu* W obecnych warunkach mogłaby Polska co najwyżej w razie zbrojnego konfliktu rosyjsko-fińskiego zachować *co najwyżej* życzliwą neutralność. Poseł ostrzegł ministra, że czas jest pieniądzem i że może

wybiła już ostatnia godzina gotowości Polski do umowy z Finlandją. Pomoc Polski może być tylko uwarunkowaną gwarancjami na przyszłość i wzajemnymi korzyściami, jakie dać może jedynie umowa. Użyty termin "neutralność" nadzwyczaj silnie zrobił na p. Holsti wrażenie ogromne. Zauważył, że pożądanąby była rozmowa na ten temat p. Posła z Prezydentem Rzeczypospolitej. Widocznym się zrobił pewien popłoch, wywołany powyższą deklaracją w kołach rządowych. Największym złem dla rządu fińskiego to przecież konieczność jakiegokolwiek stanowczej decyzji i niemożliwość ulubionego odwlekania najpilniejszych spraw z dnia na dzień w nadziei na jakieś rozjaśnienie się widnokręgu politycznego. Strasznie tutaj nie lubią drażliwych problemów w wiecznej obawie przed komplikacjami wewnętrznymi, ryzykownymi dla posiadanych foteli ministerjalnych. Głos opinii publicznej, nawołujący do czynu, potępiający grożącą "zdradą" sprawy karelskiej, i skłaniający się coraz bardziej ku sojuszom z Polską i "Randstadtami", stale się wzmacnia.

Trudności rządu potęgowane są jeszcze rosnącą agitacją wewnętrzną, uprawianą przez bolszewików. W centrum akcji komunistycznej, w Kajanie, zaczęto prawie otwarcie organizować plutony (nawet 3) dla walki z karelczykami po stronie bolszewików. Organizacja ta została jednak przez policję i defensywę wykryta i siedmiu głównych agitatorów aresztowano. Bliższe szczegóły o stosunku komunistów do sprawy karelskiej podane są w załączniku. Bolszewicki organ "Put", po wysłaniu, wzgl. wydaleniu przez rząd fiński głównych jego współpracowników (i agitatorów) demonstracyjnie sam zawiesił swoje wydawnictwo dn. 8/I. Minister wojny Jalander w tym samym czasie, kiedy minister spr. wewn. chciał wywalić stąd członków rządu karelskiego, co takie wywołało przeciwko niemu oburzenie opinii publicznej, zażądał od ministra sprawiedliwości wytoczenia procesu o zdradę sjanu gazetom podającym fałszywe wiadomości o położeniu w Karelii. Atak ten był głównie skierowany przeciwko socjalistycznym dziennikom stołecznym "Suomen Sosialidemokraati" i "Suomen Työväen", oskarżających m. i. rząd o poparcie powstania, głównie Skydskär o posyłanie ochotników i uzbrojenia ~~razem~~ za rządowymi dokumentami.

Przeszło znowu dni kilka na wyczekiwaniu niewiadomo czego, byleby odwleć decyzję. Pocieszano się nadesłanymi przez posła angielskiego artykułami z angielskich gazet (Daily Telegraph) pełnymi pochwałą dla mężnego i taktownego zachowania się Finlandji, radzącymi koniecznie nieobstrzyść sporu z Rosją przed konferencją w Ge-

nui. Jednak próba pośrednictwa angielskiego przez zaproponowanie sowietom zastosowania do sporu rosyjsko-fińskiego artykułów 7 i 10 paktu Ligi Narodów nie udała się wobec stanowczego sprzeciwu rządu moskiewskiego. Niemniej rząd łudzi opinię publiczną, że Anglja nie dopuści do poniżenia Finlandji i w razie zbrojnego napadu przyśle na pomoc swoją flotę. Pomimo to rząd coraz wyraźniej nabiera przekonania, że tak dalej iść nie można, że trzeba zabezpieczyć się realnie, tem bardziej, że deklaracje Posła polskiego nie mogły pozostawić żadnych iluzji.

Przygotowań wojskowych na razie nie przedsiębrano, ograniczając się do czynności wewnętrznie przygotowawczych. Pod tym względem zasługuje na uwagę projekt dowódcy I-go pułku jazdy, pułk. Hohentala, rozpatrzany obecnie, proponujący rozszerzenie obecnej bryg. jazdy w lekką dywizję, zdolną do operacji zimowych w terenie trudnym, przez włączenie oddziałów cyklistów, pancernych i lekkiej artylerji.

Dnia 14 b.m. wyjechał do Warszawy nowy poseł Ehrström, żegnany przez M.S.Z. i korpus dyplom. koalicyjny. Wyjazd jego posłużył ~~księ~~ prasie, prawie wszystkich odcieni do gwałtownych napaści na tego znienawidzonego i ośmieszanego przez wszystkich przedstawiciela, posiadającego zaufanie jedynie p. Holstiego i kilku jego najbliższych zwolenników. Ostatnio pełnił tutaj funkcje szefa protokołu i przez ~~nieprzychylny~~ nieprzychylny sposób zawiadomienia posła niemieckiego o jego dyplomatycznym uniemożliwieniu się z powodu sprawy p. Beveridge, skompromitował się doszczętnie. To też niezwłocznie po jego wyjeździe, p. Göppert zaprosił p. Holsti na śniadanie. Spławienie takiego dyplomaty przez wysłanie go w ważnej misji do zaprzyjaźnionego państwa, musi być uważane co najmniej za dziwne postępowanie. Jakkolwiek bądź nie ulega wątpliwości, że p. Ehrström przywiózł z sobą bardzo ważne instrukcje, co najmniej polecające mu zbadanie gruntu i kontrolę skoordynowania polityki warszawskiej z działalnością tut. placówki. Wobec trudności czynionych p. Holstiemu, zgodnie z posiadanymi poufnymi danymi, przez jego kolegów i partje, (zwłaszcza lewicę), w jego skłonności do konkretnego zbliżenia z Polską, wszelkie wskazówki płynące z Warszawy o braku odnośnej decyzji w M.S.Z., i ewent. różnicach zdań jego z sztab. gen. mogłyby tylko być na rękę tak lubianej ~~tylko~~ tutaj polityce odwlekania. W każdym razie głos opinji chętnie widziałby nasze powołanie na gruncie tut. bez żadnych zasług, a przeciwnie lepiej z wy-

rażnym brakiem jakiegokolwiek ingerencji p. Ehrströma, na którego tak ważnym stanowisku wszyscy prawie woleliby widzieć godniejszego przedstawiciela Finlandji.

Tymczasem jednak szybki bieg wypadków i wyraźna deklaracja Posła naszego zmusiły do przyspieszenia decyzji. Dnia 21 b.m. Prezydent Rzeczypospolitej zaprosił do siebie wieczorem p. Sokolnickiego. Rozmowa trwała 5 kwadransy. Po początkowych lawirowaniach słownych i podziękowaniach za okazaną Finlandji życzliwość, Prezydent wprost przeszedł do omawiania konkretnych punktów ewent. konwencji, kierując się głównie motywami uprzystępnienia jej partjom sejmowym, z których silną grupę socjalistyczną określił, jako prawdopodobnie najgwałtowniejszą opozycję. Uwaga Posła, że pożądaną byłaby konwencja czyste obronna (wzajemnie mobilizacyjna n.p.) trafiła widocznie do przekonania. Prezydent zastrzegł się jednak niezupełnem jeszcze dojrzaniem tej sprawy. Jednak ^{już} ^{parę} ^{godzin} później na balu u japońskiego chargé d'affaires, p. Holsti oświadczył p. Sokolnickiemu, że jest upoważnionym przez rząd do prowadzenia z nim przedwstępnych rokowań o konwencji wojskowo-politycznej (podkreślił jej charakter wojskowy). Po opracowaniu wspólnie z szefem sztabu i Prezydentem i uzyskaniu aprobaty stronnictw centrowych i prawicowych (z pominięciem ~~plenum~~ plenum sejm) ma on przedłożyć projekt gotowy Posłowi. Rozpoczęcie rozmów przedwstępnych zapowiedział za dni kilka, opracowanie projektu za parę tygodni. Narazie sprawa traktowana jest poufnie z p. Holstim. Prezes ministrów, Vennola w rozmowie z Posłem konkretnie o tych sprawach nie mówił, zasłaniając się zwłaszcza względami na przyszłe wybory. One to są też głównym straszakiem nawet na rozumniejszych z pomiędzy socjalistów.

W ten sposób jesteśmy w przededniu, o ile oznaki nie mylą pomyślnie załatwienia naszego problematu z Finlandją. Trzeba będzie obecnie, zachowując zupełną lojalność wobec rządu tu., przygotować się do odpowiedniego potraktowania jego propozycji, zaniechając wszelkie oddziaływanie na opinię publiczną i wszelką propagandę prasową, w celu pozostawienia zupełnej inicjatywy Finlandji. Polityka sowietów dążąca do uniemożliwienia związku polsko-bałtyckiego, by móc oddzielnie się rozprawiać z Polską, z państwami bałtyckimi i z Finlandją, jako niezwiązane i niezem grupami, nareszcie stała się jasną i najniepojętniejszym politykom tutajszym.

Ponieważ z drugiej strony zaproszone na konferencję w Genui, na której powodzeniu tak ogromnie im zależy, z największą pewnością nie zaryzykują awantury wojennej, możemy być pewni, że zbliżamy się do uzyskania nowych gwarancji pokoju, nie zaś do niebezpieczeństwa wciągnięcia nas w nowe konflikty i udaremnienia zysków z poprawienia się stosunków z Moskwą. Równocześnie ustali się nasza przewaga nad Bałtykiem, wobec niezwłocznego przyłączenia się do konwencji polsko-fińskiej w Estonji, co już dzisiaj żadnej wątpliwości nie ulega. Zagranie przez nas tutaj pierwszych skrzypiec będzie klęską dla polityki niemiecko-rosyjskiej i niepowodzeniem dla intryg włoskich, dążących do jakiejś platonicznej protekcji (machinacje lotewsko-fińskie pp. Vivalby i Marchetti), co już dzisiaj powoli się zaznacza.

Komunisty fińscy a sprawa Karelska.

Finska socjalistyczna robotnicza partja (komunistyczna) zwróciła się do partji socjaldemokratycznej z propozycją wspólnego działania w sprawie karelskiej. ~~Wskazywano~~

Na powyższą propozycję dnia 7 b.m. socjaldemokracy ogłosili następującą deklarację:

"Obie partje winni uznać, że Rosja Sow. nie spełniła warunków traktatu Derpackiego i danych w związku z nim obietnic odnośnie autonomji Wschodniej Kareli i że z drugiej strony Rząd fiński nie spełnił wszystkiego tego co mógł dla zachowania neutralności w Wschodnio-Karelskim konflikcie, i że dlatego od obu Rządów należy wymagać bezwarunkowego i uczciwego spełniania traktatu pokojowego".

W przypuszczeniu że te warunki zostaną przyjęte przez komunistów partja socjaldemokratyczna wyraża gotowość przystąpienia do dalszych z nimi rokowań.

Specjalnie czynną działalność rozwija obecnie pozostająca pod protektorem partji komunistycznej grupa t.zw. międzykomunistów "Nuerise Liitte" która w północno-wschodnich Okręgach Finlandji: Yveskyle, Kajaana, prowadzi wśród robotników intensywną propagandę antypaństwową, werbuje ochotników do czerwonych oddziałów, które powstać mają przy pierwszej sposobności i pod pozorem ćwiczeń gimnastycznych przechodzą z niemi musztrę polewą. Głównym kierownikiem tej organizacji jest A. Tuomikoski z Sotkamo, którego sztab instruktorski ma siedzibę w Kajaana.

Tutejsza sowiecka komisja rewakuacyjna i członkowie redakcji gazety "PUT" szczególnie Jordanski i Hintze przed swoim wydaleniem z Finlandji szczególnie gerliwie patronowali "Nueris Liite" i innym organizacjom komunistycznym fińskim.

Jerdanski odbył niedawno tournée propagandystyczne we wschodniej Finlandji i 2.I. b.r. ofiarował w Kajaana kasie dla streikujących 100 tys. Fmk. , w Tammerforsie na sieroty po poległych czerwonych finnach 40 tys. W tymże czasie Hwintze był również w Tammerforsie i przemawiał tam w domu Ludowym, a Szirnow (współpracownik Puti) i agitaterka Braun objeżdżali okręgi Kuopie i Kajaana.

W wyalenionych powyżej okręgach Skyddskår specjalnym rozkazem głównego sztabu ma nakazano wyjątkową czujność a oddziały polityczne sztabów okręgowych zameśledzeniem komunistów

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Handel fiński sowiecki za czas od 1 - 21.I.1922 r.

Napężenie stosunków politycznych między obu państwami podziało w najwyższym stopniu hamując na transakcje handlowe między wytwórcami fińskimi a Wniesztergiem.

Komitet żelazny Sowietów zaprzestał kupować w Finlandji, a sprowadzają go obecnie przeważnie z Niemiec za pośrednictwem Ostsee Speditionsgesellschaft w Szczecinie. Towarzystwo to w dużej mierze finansowane przez Wnieszterg zakupuje w walucie niemieckiej po cenach niższych niż może je nabyć oficjalna tutaj sowiecka misja handlowa towary w Finlandji, wysyłając je następnie do Rosji.

Następujące firmy fińskie za ubiegły okres sprzedały bolszewikom:
"Havumetsä O.I. w Wybergu 2000 sążni drzewa brzoźowego za 600 000 Fmk.
E. Hänikanen w Sortavala ca 200 krów za 30 000 rb. zyskiem.

Wielkie kooperatywy socjalistyczne:
Työvänen Osuskauppa i Elanto sprzedały maki, cukru i innego prowiantu na sumę 50.000 rb. zyskiem. (zakupy poczynione prawdopodobnie dla wojsk sowieckich w Karelji.).

Pozatem drogą nielegalną przeschmuglowano jak zwykle pewnej ilości nabiału, maki, cukru i.t.p. żywności.

Spis tranzytu morskiego do Rosji Sow. przez Piotrogród

Narwę i Jamburg za czas od 20.XII. 21.r. do 15 I. 22 r.

(dane z urzędów fińskich).

Statek	skład	dekład	ton	ładunek.
Fraciella	Christiania	Piotrogród	1394	konserwy rybne, tłuszcz.
Fragner	"	"	4193	celuloza i papier.
Nalle	Sztekholm	Jamburg	133	wapno
Liv	Christiania	Narwa	197	mąka
Duro	Arendahl	Piotrogród	1035	drzewo, (budulec), saletra.
Mettland	Gdańsk	Piotrogród	523	medykamenty
Nacjonal	Kiel	"	531	mąka, cukier, kawa.
Teckla	Kopenhaga	"	1024	masło, tłuszcz.
Energie	Kolonja	Jamburg	533	szkło.
Imagos	Stedestrand	Narwa	735	cement i cegła.
Veni	Christiania	Piotrogród	1997	mąka kwas garbiany.
Yrsa	Kiel	"	598	manufaktura.
Rewal	"	Narwa	352	tow. apteczne.
Viadra	Szczecin	Piotrogród	588	rewolwery, naboje, lornety i różne obrabiarki.
Rethal	Kopenhaga	"	1222	cement i masło.
Statek mot. Daming Maragaretha	Kopenhaga	Narwa	381	cukier i mąka.
Hugon	Hamburg	"	367	antracytowe brykiety
Erso	"	Piotrogród	1607	karabiny (statek zatrzymał się w lodzie koło Hoglandu ładunek wzięły odładowce Lenin i Jermak i przeprawa dzieli statek do Piotrogradu gdzie został zakupiony. Załoga powróciła przez Finl ładunek miał być sprzedany za pośredn. Ostsee Ekspeditionsgesellschaft w Szczecinie.
Hugon	/2-ga tura/ Hamburg	Jamburg	367	węgiel.
Schuna	Najade Faberg	Narwa	123	cement.
Noack	"	"	169	"
barka motor.	Bellipul Hull	Piotrogród	1012	węgiel.
Gösta	Sztekholm	Narwa	233	maszyny
Senja	"	"	223	"

Helga	Esbjörk	Pietrogród	588	aeroplany, zakupione w Niemczech za pośrednictwem Deutscher Russische Expeditions Gesellschaft w Berlinie.
Getrude	Szczecin	"	791	piasek do wyrobu szkła
Casa Blanca	"	"	797	saletra, siarka, mąka.
Herta	Hamburg	"	1345	plaszcz, mundury haki i obuwie.

Sytuacja wojskowa w Karelji Wschodniej i na
pograniczu Fińsko-Rosyjskim do dnia 18. stycznia 1922.

Wsch. Karelja. Od 5. b. m. 22 r. trwało w dalszym ciągu posuwanie się wojsk czerwonych w kierunku Repola. Po zajęciu 7. I. Kutamelahti, 14. I. wzięte zostały po walce Lentiera ~~o~~ według niesprawdzonych jeszcze wiadomości 16. I. bolszewicy opanowali Repola. Jednocześnie zajęte zostały pograniczne wsie ~~Wainola~~ ^{Tuulivaara}, Lusma (na południe od Repola).

Również ponownie utracili Karelczycy Rukajärvi. (na zachód od st. Parandowo). Cofając się na swoim froncie południowym i ~~Zachodnim~~ ^{wschod-} "Zachodnim" Karelczycy poczynili pewne postępy w kierunku północnym i północno-wschodnim, zajmując Strafila, Prekkela i Sarviniemi (na północno-zachód od Kemi) po wyparciu stamtąd drobnych oddziałów bolszewickich. Sarviniemi jest oddalone o 20 klm. od kolei murmańskiej. i zajęcie jego ma znaczenie jako ponowne jej zagrożenie. Według bowiem ostatnich wiadomości linja kol. murmańska jest obecnie całkowicie w rękach bolszewików. Pociągi mogą przejechać na północ od st. Parandowo, co wskazuje na to, że most na rz. Onta jest albo naprawiony, albo też może połączono oba brzegi za pomocą promu z szynami.

Wiadomości powyższe dopuszczają pojawienie się 89 p. 3. bryg. 10 dyw. piech. w Kandałakszy, o czym fiński sztab gen. sam jeszcze nie wie, otrzymał jednak od swoich wywiadowców informacje że pułk ten skierowano na północ od st. Maaselkä. (patrz zał. Nr. 1. mapa sytuacyjna). Działania w kierunku Repola szły b. powoli, na innych frontach w Karelji ^{ow} ruch wojsk i walk prawie nie było. Utrudniają je bowiem w najwyższym stopniu głębokie śniegi i silne mrozy. Oddziały sowieckie cierpią dotkliwie na brak prowiantu przez zły jego podwóz. Konie taberowe sprowadzone z Rosji Centralnej lub południowej przez strzymanie ich z powodu braku pomieszczeń dzień i noc na silnym mrozie szybko marnieją. Śniegi ~~na~~ z drugiej strony uniemożliwiają podwóz artylerji i nawet w rej. Ojōńca musiano zaniechać transportu 6 oddział - w kierunku Vitele dla ~~urządzonego~~ ^{vc. Kam} w ostatnich dniach ćwiczeń w strzelaniu, tem bardziej nie możliwym jest obecnie transport artylerji z położonego n. p. znacznie na północ od Ojōńca Perajärvi do Repola chociaż ta ostatnia droga jest najlepszą w całej części środkowej i północnej Wsch. Karelji.

Stwierdzone ostatecznie obecność w Karelii całej 127 samodzielnej bryg. piechoty, 379 p. w rej. Murmańska, 380 p. na odcinku Nadbrzeża jez. Ładogi : Vitele-Oloniec- Pisi. 381 p. w Oloncu.

Na kolei murmańskiej stwierdzone obecność 5 pociągów pancernych,

Według wiadomości otrzymanych 16 i 17.I.b.r jeszcze nie sprawdzonych 127 bryg. ~~wymaszerowała~~ z powyżej wskazanego dotychczasowego rej. rozlokowania na północ w kierunku Säämijärvi, do Olonca przybyć miała z Pietrogradu przez Lodejnoje Pole samodzielna grupa artylerji (przypuszczalnie sciążnięta z Przesmyka Karelskiego) w składzie : 4 dz. 3'', 2 dz. 6'' i 4 dz. 42 linj, z której wysłano do Vitele 13.I. 4 dz. 3'', ~~500 p.~~ 500 l. z 12 K.M. Zamierzone wysłanie dział 6'' (o czym powyżej) z powodu głębokiego śniegu nie doszło do skutku. Przypuszczalnie ta właśnie grupa artylerji w rej. Vitele tuż nad granicą przeprowadzała 16.I. ćwiczenia w nocnym strzelaniu. 13.I. według relacji kurjera wywiadowczego fińskiego sztabu gen powracającego z Olonca do Sortavala do rejonu Olonca przybyć mieli kozacy "kubańscy", których liczbę kurjer ten oblicza fantastycznie na 4000 ! ?, a fiński sztab gen. na ca 1000 l. Konie tej kawalerji mają być w złym stanie. Trudno zrozumieć cel podobnego przerzucenia jazdy w tej ilości do rejonu pozbawionego stosownych pomieszczeń dla jej rozlokowania i raczej można przypuszczać, że tak przesadnie obliczone oddziały są n.p. 4 p. jazdy przesuniętym ze Swanki do granicy w związku z przeprowadzanymi w rej. Vitele demonstracyjnymi ćwiczeniami artylerji.

Z Pietrogradu 5.I. miano wysłać do Wsch. Karelii dwa oddziały czerwonych finnów każdy w sile 350 - 400 l. Przybycie ich do Karelii jeszcze nie skonstatowane.

10.I. w rej. murmańska miała zostać ogłoszona mobilizacja od 18 do 20 lat i poczyniono przygotowania do mobilizacji do 40 lat w razie przeciągania się powstania w Karelii i ewentualności posunięcia się powstańców ku północy.

Przekroczenie granicy
fińskiej przez oddział
bolsz.

Po zajęciu przez 90 p.p. dnia 1.I. Perajärvi oddział bolszewicki w sile 250 l. przekroczył ^{dn. 6.I.} granicę Finlandji pod wsią Megri w kierunku Liusvaara (na zachód od Perajärvi) w okręgu Ilemantsi. Oddział fińskiej straży pogranicznej (podległej Ministrowi spraw wewnętrznych) liczący 17 l. przy zbliżaniu się bolszewików po krótkiej wymianie strzałów bez strat dla żadnej ze stron wycofał się szybko do Liusvaara. Przeprowadzone natychmiast alarm Skyddskåru całego okręgu Ilemantsi i bolszewicy po jednym dniowym postoju w Megri na zbliżaniu się oddz. Skyddskåru cofnęli się z powrotem za granicę, niszcząc przedtem połączenia telegr. i telefoniczne między Megri, Liusvaara i Ilemantsi.

Te pogwałcenie granicy nie stało w związku z walką w rej. Perajärvi, ponieważ już 2.I. karelczyki wycofali się całkowicie na Kuutamolahti a oddział ich liczący ca 150 l. już w nocy z 1 na 2.I. schronił się pod Megri na terytorium fińskie. Natomiast przekroczenie granicy miało miejsce 6.I. i było bezwzględnie nakazane z góry prowokacją. Wiadomość o niem nadeszła do Helsingforsu dnia 7.I. wywołała wielkie wrażenie, dzienniki szwedzkie i fińskie wydały ~~dotychczas~~ ^{dotychczas} nadzwyczajne.

tuacja na
z. Karelskim. Oprócz notowanych poprzednio na Przesmyku 5-ciu pułków 11 dyw. piech (91 - 95 p.p.) dnia 8.I. w rej. Vuole (na północ od Teksowa) zauważono oddział jazdy ca 150 l. ; Nr. pułku nie skenstatowano. 16 - 18 dział wycofano z Przesmyka na Pietrogród. (prawdopodobnie część z nich poszła do grupy artylerji, przybyłej do rej Ołonca i w Vitele w Wsch. Karelji).

W Siestroriecku (Siestarieki) sformowano z miejscowych robotników finnów pułk milicyjny, t.zw. pułk teroru "na wypadek napasci ze strony Finlandji"; szeregowi są powoływani na ćwiczenia w tym pułku dwa razy na tydzień.

Po wycofaniu części artylerji fiński sztab gen oblicza wojska na Prz. Karelskim na ca 9000 l i 65 dział (13.I. liczone ca 10000 l i 70 dz.).

P.O.W.

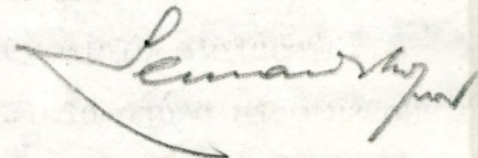
W ostatnich dniach przeprowadzono w Piotrogradzie powszechną rejestrację wszystkich, zarówno pozostających na służbie jak i w rezerwie członków komsostawu (oficerów).

W mieście służbę garnizonową pełnią dwa p.p. i nieliczne oddziały W.Czeka. Szczupły ten garnizon słabo wystarcza na wypadek jakichś niepokojów i z tego powodu wszystkie kursa są stałym pogotowiu.

Z żołnierzy finnów wycofanych z Przesmyka i z oddziałów w Piotrogradzie i Kronsztacie tworzy się samodz. pułk, który zostanie następnie wysłany do Karelji.

Oddziały rozformowanej świeżo 24 bryg.pogranicznej Wojsk W.Czeka mają tymczasowo przed wyłączeniem ostatecznym do 11 i 56 dyw. piech następującą dyslokację:

170 baon na granicy Estonji., 171 w Piotrogradzie, 172 , 173 i 174 w Schlüsselburgu, skąd pójdą na uzupełnienie wojsk na froncie Karelskim.

2 załączniki : 1) mapa dyslokacji wojsk sow.

z dnia 13.I.22 r.

2) Ordre de Bataille wojsk sow.

w Wsch.Karelji i na Przesmyku

z dn. 13.1.22r. jako zał do

powyższej mapy.

Sy.
Pr.

Strzelanina próbna z fortów Kronsztackich, Krasnej Gorki i Totleben trwała po paru godzin w dniu 18 i 19 b.m. Fiński sztab Gen przypuszcza że na forcie Totleben strzelano również ze swierzo wstawionych dział; kaliber ich nie jest znany.

Dnia 19.1. trwała próbna strzelanina nad granicą w rej. Vitele. (na północo zachód od Ołońca). strzelano częściowo pociskami świetlnymi.

Projekt utworzenia "lekkiej" dywizji.

Ppułk. Hohental d-ca fińskiego Tavastlandzkiego pułku jazdy złożył na ręce głównodowodzącego gen. Wilkamy projekt połączenia brygady jazdy, trzech baonów cyklistów i odpowiedniej ilości artylerji górskiej w jedną "lekką" dywizję. Ppułk. H. wychodzi z założenia że jazda na terenie Finlandji nie może samodzielnie należycie działać, ponieważ w okresie suchości dróg od 1 maja do 1 października, drogi te, ~~nie~~ wszystkie prawie na granitowym podłożu są za twarde dla kawalerji, która jeżeli ma chodzić o szybki ruch musi posuwać się na przełaj przez pola lub lasy. Natomiast w tym okresie na twardych drogach najlepiej działać mogą cyklisci. Podczas śniegów zaś najszybciej maszerują wojska na nartach (60 - 70 klm. dziennie). i mogą to być zarówno spieszeni jeźdźcy (nauka chodzenia na nartach jest obowiązkowa w fińskiej kawalerji i każdy szwadron ma w swoim taborze narty dla wszystkich jeźdźców oprócz konnowodów) jak i cyklisci. Z powyższego projektu wynika że kawalerja w Finlandji czuje się pewnie tylko latem i to przy posuwaniu się nie drogami, co naturalnie zmniejsza szybkość jej marszu.